

Gåhttjom SAMINOR 3-guoradallamij sæbrrat

Mij la SAMINOR?

SAMINOR guoradallá álmuga varresvuoda- ja iellemdilev bájkijn gánná sáme ja dáttja árru. SAMINOR galggá dutkamij buktet dáhtájt ma subtsasti ienebut varresvuoda, skihpudagáj ja iellemdile birra álmugin gudi árru moattetjerdalasj guovlojn nuorttan. Ulmme l varresvuodav ja varresvuodadievnastusájt gájkajda buoredit.

Guoradallam la guokti ávdđála læhkám, mañemusát tjadáduváj 2012–2014. Guoradallam tjadáduvva UiT Vuona arktalasj universitiehtha sáme varresvuodadutkama guovdátjis.

Tjavtja 2023 SAMINOR 3-guoradallam álgaduváj, ja la javllamáno 2025 rádjáj 49 suohkanijt Gasska- ja Nuortta-Vuonan guossidam. Dán lidji akta dajs guhti gáhtjoduvvi sæbrrat gá SAMINOR 3 duv suohkanav guossidij. Juska dán ittji sebra rubbmelasj guoradallamijda, de gáhttjom dálla duv vásstedit gatjálvissjiemáv mij la ájnas oasse guoradallamis ja mij buktá árvvogis diedojt guoradallamij.

Manen dujsta gatjádip sæbrrat?

Mij gáhttjom duv sebratjit SAMINOR 3-guoradallamij gá duv áldar la 40–79 jagij gaskan, ja áro suohkanin gánná SAMINOR 3 la tjadáduvvam. Mij gáhttjom divna viesádijt duv suohkanin, jali tjuoldedum oase suohkanis gudi dán áldarjuohkusij gulluji. Duv namma ja adræssa l viettjadum Álmuklágos.

Manen SAMINOR-guoradallamij sæbrrat?

Mij ájggop báhtusijt ruopptot gaskostit. Suohkan gási gullu oadtju sierra rappártáv viesádij varresvuoda birra jur ietjasa suohkanis.

Jus gatjálvissjiemáv vássteda, de viehkeda ájnas diedoj varresvuodadutkamij. Guoradallama báhtusa máhtti subtsastit álov álmuga varresvuodadile birra, ja dát la ávkálasj máhtto suohkanijda, fylkkasuohkanijda, varresvuoda oajválattajda ja Sámediggáj. Máhtti ávkkít diedojt gá galggi dájmajt biedjat jáhtuj ma buoredi álmuga varresvuodav ja gá galggi varresvuodadievnastusájt hiebadit.

Juohkka ájnna oassevállde l ájnas, berustahtek jus la sábmme, guojnna jali dádtja, nuorra jali vuoras, vieddje jali skibás. Dadi ienep oassevállde, madi ábbálasj ja árvulasj SAMINOR-guoradallam sjaddá.

Gatjálvissjiebmá

Gáhtjoduvá mijá digitála gatjálvissjiemáv dievddet. Gatjálvissjiemáv gávna girjjedárogiellaj, oarjjelsámeigiellaj, julevsámeigiellaj, nuorttasámeigiellaj ja ienñilsgiellaj.

Gatjálvissjiemán dáv gatjádip

Gatjálvissjiemán li gatjálvisá ietjat varresvuoda, skihpudagá ja iellemvuoge birra.

- Iesjgeŋgalágásj skihpudagá
- tsáhke- ja varravárrevihke ja sáhkárdávdda (diabetes)
- covid-19
- dálkkasa
- rubbmelasj vájve
- bádne- ja njálmmearresvuhta
- iesselisvuhta, máná, læjbbom ja ahkemálssom
- lågådahttema/alternatijva medisijna birra
- badjelgæhttjam ja nálsodibme
- vahágahttem ja ráhtsatjime
- labudallamhieredibme
- makta aná ja dudálasj la varresvuoda- ja hüksodievnastusáj
- gáktu histávrrálasj dáhpádusá dunji uddni vájkkudi
- vájves dáhpádusá iellema nalluj
- biebbmo
- iellemkvalitiehtta
- nahkárahtesvuhta - vájve oadema hárráj
- mentála varresvuhta
- iesjvahágahttem ja iesjsármimimdáhpádus
- gáktu dálkádahka ja luondo biejsstem dunji vájkkut
- barggo/áhpadus/ruhtadille
- sosiála dievnastusá adno ja oadjo
- gárevselga
- sosiála doarjja ja rijbadibme
- seksuellak luonndo
- makta labuda
- ássko
- giella, etnisitiehtta ja kultuvrra

Guoradallama ávdđáname ja boahhteájge dutkambáhtusij birra oattjo diehtet SAMINORa næhttabielen (www.saminor.no), avijsaj, sosiála medijáj ja duon dán dáhpádusá ja álmuktjáhkanime baktu.

Persávnna-suodjalibme, miededibme ja rievtesvuoda

Iesj mierreda jus SAMINOR:aj sebra. Máhtá iesj válljit makkir gatjálvisájt vássteda. Gå oassálastá SAMINOR:aj de miededa jut duv diedo máhtti dutkamij aneduvvat mierredahtek ájggáj. Miededibme vihpá desik dav gæssáda. Miededa aj ádá jali duodde guoradallamijda gáhtjoduvvat jus la dárbulasj.

Duv rievtesvuoda

Juohkkahasj guhti l SAMINOR:aj sæbrrám bæssá diehtet makkir diedo ietjasa birra li vuorkkiduvvam. Dujna l aj riektá vigijt duollit daj diedojn majt lip duv birra vuorkkim.

Besa akta ber goassa ietjat miededimev gæssádit. Jus mierreda guoradallamis gæssádit, de duv diedo e desti galga liehket oassen dutkamis. Dát ij guoska diedojda ma juo li namádis jali juo aneduvvam analijsajda. Jus sidá diehtet makkir diedojt SAMINOR la duv birra vuorkudam jali sidá ietjat miededimev gæssádit, de máhtá válldet aktijvuodav mijájn e-pásta baktu: saminor@uit.no.

Gej guládallat ja gej la ávdásvásstádus

UiT Vuona arktalasj universitiehta Sáme varresvuodadutkama guovdásj SAMINOR 3-guoradallama dáhtájt háldadi. UiT Vuona arktalasj universitiehtan la SAMINOR:a dáhtáj ávdásvásstediddje. Dat merkaj universitiehta duogen la gáktu diedo vuorkkiduvvi ja rabáduvvi. Máhtá UiT Vuona arktalasj universitiehta persávnna-suodjalusoahhtsijn válldet aktijvuodav: personvernombud@uit.no.

Dutkama ávdásvásstediddje la SAMINOR fágallasj jádediddje, dutke 1, dr.med. Ann Ragnhild Broderstad.

Besa aj Diehtogæhttuju jali Stáhta varresvuodagæhttuju gujddit jus diedo duv mielas e giehtadaláduvá persávnásuodjalime- ja varresvuodalága milta.

Gåktu vuorkkip diedoijt duv birra?

Diedo duv birra ja ietjat gatjálvissjiemá vásstádusá vuorkkiduvvi boahhteájge dutkamij muhtem dáhtábásan mav UiT Vuona arktallasj universitiehitta háldat.

Divna diedo vuorkkiduvvi namát jalik riegádimnummarat dagi. Muhtem kávdđá tjadná duv ietjat diedoйда. Kávdđátjávda vuorkkiduvvá ietjá sajen gá duv varresvuodadiedo ja dássju gallegattja oadtju kávdđátjoavddagav mij máhtta duv diedoijt dunji tjadnat. Dutke e oattjo diedoijt ma máhtti subtsastit guhti dån la. Tjoahkke kombinasjávnná diedojs máhtta muhtem dilijn persávnna dábđáduvvat. SAMINOR bærrájgæhttjá vaj la ráddjidum máhttelisvuohta dábđđat persávnáv guhti la vásstedam. Dutke oadtju ráddjidum diedoijt ma li állu dárbulattja dutkamulmmáj.

Duv diedo mierredahkes ájggáj vuorkkiduvvi jus dån i miededimev ruopptot gæssáda.

Gudi bessi SAMINOR dáhtájda?

Jus miededa dutkamij sæbrrat, de miededa ietjat diedo máhtti aneduvvat dutkamijda mierredahkes ájggáj. Medisijnallasj dutkam aktelattjat rievddá, ja boahhteájgen máhtti dáhtá dutkamprosjevtajda aneduvvat doajmme lágaj ja láhkatjállusij milta.

Jus galggá SAMINOR-materiálav adnet de hæhttuji dutkamprosjevta SAMINOR:as loabev ádnót. SAMINOR dáhtá máhtti aneduvvat dutkamprosjevtajda vaj oadtju ienep máhtov álmuga varresvuoda, skihpudagáj ja iellemdile birra moattetjerdallasj bájkis nuorttan. Dutkamprosjevta ma adni SAMINOR dáhtájt galggi tjielggasit ávkken guoradaládum guovlo álmugij.

Juohkkahattjan gænna l dutkamtjehpudahka (dåktårgráda jali muodugasj) ja la vuona dutkamásadussaj tjanádum bæssa áhtsát SAMINOR dáhtájt analysierit. Studenta aj bessi SAMINOR-dáhtájt adnet jus sijá bagádalle l prosjevta jádediddje. Politijja, stáhta ásadusá, dáhkáduvidnudagá jali ietjá kommersiála ásadusá e dáhtájda besa.

Makkir dáhtá máhtti juogeduvvat?

Dutke oadtju dássju dajt diedoijt majt dárbaht ietjasa dutkamgatjálvisájda. Dutke oadtjo dássju diedoijt ma e subtsastit guhti dån la. Merkaj diedo ma máhtti subtsastit guhti dån la, gádoduvvi. Gá dutke ietjasa analijsaj álli, de hæhttuji gádodit diedoijt majt li oadtjum.

Makkir gájbádusá li SAMINOR-dáhtá juohkemij?

Divna dutkamprosjevta ma galggi adnet SAMINOR dáhtájt galggi vuona lágaj ja láhkatjállagijt tjuovvot. Prosjevta galggi aj juo oadtjum dárbulasj dáhkkidimijt ávdđál dáhtájt oadtju.

Juohkka varresvuodadutkamin gánná tjuolmma/guoradallamgatjálvisá la a) sáme álm mugav juohkusin, ja/jali b) suohkana/guovlo gánná sáme li stuorra oasse álm mugis, galggá sáme aktisasj miededibme gávnnut. Dákkir miededibme galggá viettjaduvvat Sámedikke sáme varresvuodadutkama etihkalasj nammadusás gájka prosjevtajda ma SAMINOR diedoht adni.

Muhtem dutkamprosjevtajn aj namádis dáhtá máhtti ietjá riikkajda sáddiduvvat (aj EU/EØS álggolij). Dáhpáduvvá navti vaj mijá álggoriikkak aktisasj barggoguoymme e máhte diedoht dunji persávnna tjadnat. Prosjevta jádediddje viertti liehket virgen muhtem vuona dutkamásadusán ja gájbbádusá galggi gábtjaduvvat persávnna suodjalimnjuolgadusáj milta.

Duv diedo ja gáktu da li ietjá regisstarijda tjanádum

Muhtem dutkamprosjevtajn galggi duv dáhtá SAMINOR-guoradallamis tjanáduvvat diedoht duv birra ietjá regisstarijs. Dutke gudi sihti SAMINOR dáhtáht ietjá regisstarijda tjadnat hætthui loabev áhtsát vuona doajmme lágaj milta ávdál dáv bessi dahkat. Prosjevtajda vatteduvvá dássju lohpadus tjadnat konkriehta dáhtáht jus dutkama ulmme l SAMINOR oajvveulmij milta Bs. [helseregisterloven § 19 a](#).

Dá máhtti liehket duola degu nasjávna lasj regisstara skihpudagáj, sisbáhtusa, oajo, áhpádusá, virge jnv., skihppijviesoj diagnávssá regisstara, jali diedoht ietjá varresvuoda guoradallamij masi la oassálasstám. Nágin regisstara ma dávkk máhtti aneduvvat li

- Kræftaregistar (Kreftregisteret), Jábmemoarreregistar (Dødsårsaksregisteret), Tsáhke- ja varravárrevihkeregistar (Hjerte- og karregisteret), vuolssjeregisstara (infeksjonsregistre), Dálkastjálaregistar (Legemiddelregisteret), Medisijnalasj Riegádimregistar (Medisinsk Fødselsregister), Vuona pasientaregistar (Norsk pasientregister), KUHR-dáhtábássa (Kontroll og utbetaling av helserefusjoner), oadjoregistar (trygderegisteret FD-trygd), VBÁ (NAV) ietjá regisstara, Statistisk Sentralbyrå regisstara álm muga, familjaj, oadjomávsoj, áhpádusá jnv., histávra lasj regisstara ja ietjá nasjávna lasj regisstara ja álm mukláhkáma.

Ietjá regisstarijda tjadnat la vejulasj danen gá miján Vuonan la 11-siffar riegádimnummar. Dutke e huoman besa diehtet guhtimusj dán la. Regisstarij tjanástahka la suoddjidum kávdátjoavddagij ma vuorkkiduvvi sierra.

Diedoht duv birra, máht regisstarij baktu oadtju, dássju aneduvvi dan konkriehta dutkamprosjevtan, ja e galga SAMINOR:aj máhttsat jali vuorkkiduvvat.

Máhtá oadtjot gatjálvisáv sábrat áda dutkamprosjevtajda gánná ájgu ienep diedoht tjoahkket, duola degu ságájdáhttema jali gatjálvissjiemá baktu. Diedoht sjatta prosjevta birra oadtjot, ja mierreda iesj jus sidá oassálasstet.

Jus ávdálá la SAMINOR-guoradallamijda sábram, de diedoht máht dálle buvtá tjanáduvvi diedoht ávdep SAMINOR-guoradallamis.

Guládallamdiedo

Jus li gatjálvisá SAMINOR-guoradallama birra jali UiT Vuona arktalasj universitehta Sáme varresvuodadutkama guovdátja birra de dánna máhtá válldet aktijvuodav: saminor@uit.no. Mijá ulmme l vássteddit divna gatjálvisájt.

Máhttelis la aj válldet aktijvuodav mijájn telefávna baktu: +47 40 64 94 69 árggabievijt kl.10.00 - 14.00.

Tjuovo SAMINOR-guoradallamav

SAMINOR-guoradallama birra máhtá mijá næhttabielijn láhkát (www.saminor.no). Danna gávna ádåsmahteduvvam diedojt mij dáhpáduvvá ja mijá dutkambåhtusij birra. Næhttabielen máhtá aj láhkát rappårtåjt ma dagáduvvi suohkanijda ma oassálassti. Duodden ájggop dutkamav buktet ávddån sosiála medijájn.